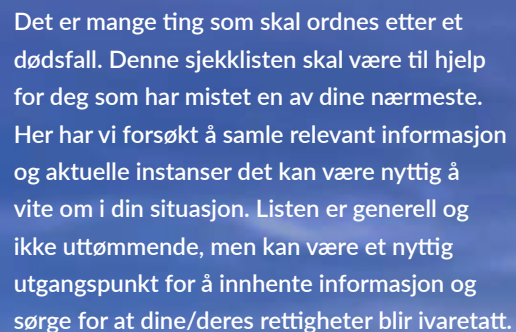

SJEKKLISTE FOR ETTERLATTE

Det er mange ting som skal ordnes etter et dødsfall. Denne sjekklisten skal være til hjelp for deg som har mistet en av dine nærmeste. Her har vi forsøkt å samle relevant informasjon og aktuelle instanser det kan være nyttig å vite om i din situasjon. Listen er generell og ikke uttømmende, men kan være et nyttig utgangspunkt for å innhente informasjon og sørge for at dine/deres rettigheter blir ivaretatt.

ARV OG SKIFTE

DØDSFALL OG BEGRAVELSE

Når noen dør, må det skrives en legeerklæring og meldes fra til tingretten. Legeerklæringen blir skrevet av behandlende lege ved sykehuset, eller av en lege som bekrefter dødsfallet på dødsstedet.

Det bør deretter velges et begravelsesbyrå så snart som mulig. De vil kunne bistå med praktisk hjelp i forbindelse med dødsfallet. Det er viktig å ta vare på kvitteringer og fakturaer som er knyttet til begravelsen, da dette er utgifter som trekkes fra før en eventuell arv fordeles.

Det kan søkes om gravferdsstønad og båretransport hos NAV. Dette er en behovsprøvd stønad og det er 6 måneders søknadsfrist fra dødsfallet skjedde. Som oftest bistår begravelsesbyrået de etterlatte med å søke.

ARV OG SKIFTE

Når tingretten mottar melding om dødsfall, gir de beskjed til Folkeregisteret og NAV. De vil også sende ut en melding til de som er registrert som avdødes arvinger. Arvingene må innen 60 dager bestemme seg for hvilken skifteform de ønsker. Er det et behov for mer tid, ta kontakt med tingretten.

Arvingene må så bestemme seg for uskifte, privat skifte eller offentlig skifte, og sende inn riktig skjema til tingretten. Tingretten vil da utstede en skifteattest. Det tar vanligvis fra en til to uker.

Skifteattesten er et dokument som opplyser hvem som er arvinger i boet og gir en rett til å disponere over boet. Et bo består av formue og gjeld, innbo, løsøre, rettigheter og forpliktelser etter avdøde.

Uskifte betyr at skifte mellom gjenlevende ektefelle og boets øvrige arvinger utsettes til senere. Yngre gjenlevende ektefeller bør være klar over at det ikke nødvendigvis er en fordel å sitte i uskifte, da en økning i formue i skiftetiden senere må deles likt med andre arvinger. Hvis avdøde har barn fra tidligere (særkullsbarn), må disse samtykke i at boet skal forbli uskiftet.

Samboers rett til å sitte i uskifte avhenger av om samboerne har eller venter felles barn. Dette gjelder biologiske barn og adoptivbarn. Ikke fosterbarn. Det er også et krav om at samboerskapet bestod ved dødsfallet.

Ved inngåelse av nytt ekteskap eller ved samboerskap i mer enn to år, kan arvingene i et bo kreve at boet skiftes. Unntaket er hvis arvingene gir en skriftlig tillatelse til at boet kan forbli uskiftet.

Ved privat skifte må den som påtar seg skifteansvar få fullmakt fra de andre arvingene.

Det er viktig å være klar over at de som overtar boet til privat skifte også påtar seg ansvaret for avdødes gjeld. Det kan være lurt å skaffe seg en oversikt over hvilke verdier og gjeld som finnes før en bestemmer seg for skifteform.

Tingretten kan utstede en formuesfullmakt som gir arvinger innsyn i avdødes formue og gjeld. Denne kan brukes til å hente inn opplysninger fra Skatteetaten og bank. Det er også mulig å sjekke kartverket for pantekrav i eiendom og løsreregisteret i Brønnøysund for pant i kjøretøy.

I noen tilfeller kan det utstedes proklama mot et gebyr. Da har avdødes kreditorer 6 uker på seg til å melde krav mot avdøde. Hvis ikke krav meldes innen fristen, faller de bort. Dette gjelder ikke gjeld som er pantelikret.

Hvis det er mer gjeld eller formuesverdier i boet er det insolvent. Det betyr at det er ingen arv til arvinger. Arvinger eller gjenlevende ektefelle bør da ikke ta over boet til privat skifte, da de risikerer å bli ansvarlige for gjelden.

ARVELOVEN

Det er arveloven som regulerer hvem som er arvinger og hvordan arven skal fordeles, så fremt det ikke foreligger et testamente. Alle over 18 år kan som hovedregel opprette testamente. Ektefelle og livsarvinger har rett på minste arv som ikke kan testamenteres bort.

Hovedregelen er at ektefeller har felleseie, dersom ikke noe annet er avtalt. Finn ut om det foreligger testament eller ektepakt. Hvis dette ikke foreligger vil det som ektefellene gikk inn med eller ervervet seg mens de var gift, gå inn i felleseie.

MINDREÅRIGE ARVINGER

Når det er mindreårige arvinger involvert er det den med foreldreansvar som er verge. Om vedkommende selv er arving i boet må det oppnevnes en setteverge for de mindreårige. Dette gjøres ved å sende inn skjemaet: "melding om behov for mindreårig verge" til Statsforvalteren i det fylket hvor den som trenger verge er folkeregistrert.

BANK

Vergen skal gjennomgå skifteavtalen, godkjenne og sende inn oversikt over skifteoppgjøret til Statsforvalteren når boets oppstilling er klar.

Hvis arven til mindreårig arving overstiger 2G vil Statsforvalteren forvalte arven til fylte 18 år. Se mer informasjon på www.statsforvalteren.no

Ta kontakt med tingretten ved behov for veiledning og kontakt gjerne advokat ved kompliserte skifte.

BANK

Når noen dør blir alle kontoer og kort sperret for uttak, også for de med disposisjonsrett. Bankkort bør klippes i to og kastes. Avtalegiro, eFaktura og nettbank (bankID) slettes. Spareavtaler stoppes. Faste trekk til boliglån vil fortsette og innbetalinger til avdødes konto er fremdeles mulig. Før skifteattest foreligger kan gjenlevende sende banken regninger som står i avdødes navn. Dette er en gratis tjeneste i 3 måneder etter dødsfallet.

For å få tilgang til avdødes midler må banken ha skifteattest, kopi av gyldig legitimasjon av arvinger som ikke er kunder i aktuell bank og en eventuell fullmakt fra andre arvinger oppført på skifteattest.

Lån bør innfris så snart som mulig, normalt innen seks måneder fra dødsdato. Hvis boet overtas i uskifte, vil lånet bli registrert på gjenlevende ektefelle. Det samme gjelder der partner overtar boet i privat skifte sammen med felles barn.

Kredittkortgjeld må betales hvis avdøde ikke hadde betalingsforsikring. Ved forsikring slettes all kreditt og forbruksgjeld automatisk så snart banken får melding om dødsfallet fra Folkeregisteret.

Fond kan overtas av arvinger eller løses inn. Aksjesparekonto kan overføres til en eller flere arvinger eller avsluttes og utbetales til konto.

Aksjer kan overtas eller selges. Hvis de selges, skal det betales vanlig gevinstskatt for differansen mellom kjøp og salgspris. En eventuell gevinst skal oppgis i forhåndsskattemeldingen av dødsboet.

Når boet er oppgjort må avdødes kundeforhold i banken avsluttes.

Ta kontakt med rådgiver i aktuell bank for å få veiledning og hjelp enten over telefon eller ved et møte.

OVERFØRING AV EIERSKAP

OVERFØRING AV EIERSKAP

Når en person dør bør en overføre den avdødes eiendom til arvingene eller til en ektefelle eller samboer som sitter i uskiftet bo. Det må da fylles ut to eksemplarer av en hjemmelsklæring som skrives ut, signeres og sendes i posten til Kartverket. Husk å legge ved kopi av uskifte-/skifteattest.

Hvis eiendommen skal selges eller kun overtas av en av arvingene må det i tillegg til to eksemplarer av hjemmelsklæring også sendes inn to eksemplarer av skjøte. I noen tilfeller, særlig ved landbrukseiendom, må konsesjonsforhold avklares med kommunen før papirene sendes til Kartverket.

Det kan være lurt å sjekke grunnboksinformasjon/hva som er tinglyst på aktuell eiendom. Dette er gratis, men det krever innlogging med bankID. Du finner informasjon under "Se eiendom" på <https://seeiendom.kartverket.no/>

For å overføre eierskap av et kjøretøy etter dødsfall må det sendes inn en salgsmelding til Statens vegvesen. Dette kan gjøres digitalt eller på papir. Papirene kan sendes i posten eller leveres ved nærmeste trafikkstasjon. Hvilken dokumentasjon som kreves avhenger av skifteform og hvor mange arvinger det er i boet. Du finner informasjon om dette på www.vegvesen.no. Ny eier er ansvarlig for ny forsikring.

ARBEIDSGIVER

Meld fra til arbeidsgiver om dødsfallet og be om en oversikt over avdødes pensjon og forsikringsordninger. Arbeidsgiver skal videre melde fra til aktuelt forsikringsselskap. Det er aktuelt med gruppelivsforsikring og/eller gjenlevendepensjon/barnpensjon. Det kan være et sluttoppgjør hos arbeidsgiver i form av lønn og feriepenger. Sjekk med avdødes fagforening om det er ytelser ved dødsfall.

SKATT OG SKATTEOPPGJØR

PRIVAT FORSIKRING

Folkeregisteret melder fra til forsikringsselskapet om dødsfallet. Forsikringsselskapet vil deretter informere arvingene om hvem som har rett på utbetalinger. De vil også informere om hvilken type dokumentasjon de behøver før oppgjøret kan gjennomføres.

Livsforsikring utbetales til begunstiget, gjenlevende ektefelle eller eventuelle arvinger. Utbetalingen av livsforsikringen faller utenom dødsboet ved et skifte. Det er viktig å være klar over at dersom man velger å overta boet uskiftet vil forsikringsutbetalingen gå inn i uskifteboet på lik linje med annen formue.

Ved behov kan fullmektig eller arving sende inn skjema til Norsk Pensjon, for å få opplysninger om hvor avdøde hadde livsforsikringer og pensjon.

Lenke: <https://norskpensjon.no/etterlatte/>

SKATT OG SKATTEOPPGJØR

Når noen dør blir avdødes adresse fjernet fra Folkeregisteret og tilgang til Altinn slettes. Skatteetaten kan derfor ikke sende ut skatteoppgjør til avdøde med mindre det er registrert en kontaktperson for avdøde i folkeregisteret. Kontaktperson blir registrert når skifteform er valgt og meldt til tingretten. Gjenlevende ektefelle i uskifte er ansvarlig for å levere avdødes skattemelding. Hvis boet skiftes privat er det arvingene/bobestyrer som har ansvaret for skattemeldingen.

Husk at det må leveres skattemelding for inneværende år og at et bo ikke kan avsluttes før det er levert en egen skattemelding hvor det kreves forhand fastsetting av boet. Dvs. at ved et skifte behandler Skatteetaten skattemeldingen ved det samme og venter ikke til årsskifte. Det kan være lurt å holde av et beløp til eventuell restskatt. Husk også å endre kontonummer for utbetaling av skatt til gode. Dette kan gjøres ved å logge inn på skatteetaten og sende inn skjema RF-1520.

Ved endring i sivilstatus kan etterlatte sende inn endringer til Skatteetaten via Altinn for å endre skattetrekk.

Enslige forsørgere for barn under 18 år har rett på særfradrag.

RETTIGHETER

NAV

- NAV får informasjon om dødsfall fra Folkeregisteret.
- Gjenlevende ektefelle/ samboer kan ha rett på gjenlevendepensjon eller et gjenlevendetillegg i alderspensjonen.
- Uføretrygdede kan også få et gjenlevendetillegg, dersom vilkårene oppfylles.
- Dersom man har vært gift i mindre enn 5 år og ikke har felles barn kan en i noen tilfeller ha rett på overgangsstønad til gjenlevende.
- Barn har rett på barnepensjon frem til fylte 18 år. Hvis barnet er foreldreløst, under utdanning, lærling eller praktikant kan en få barnepensjon til fylte 20 år.
- NAV vil informere om rettigheter, men en må selv søke for å få stønaden. For mer detaljert informasjon sjekk www.nav.no.

ANDRE AKTUELLE STØNADER FRA NAV SOM ALENEFORELDER

- Utvidet barnetrygd, som er et tillegg til ordinær barnetrygd når barnet er under 18 år.
- Stønad til barnetilsyn for gjenlevende ektefelle som dekker deler av utgiftene til barnepass når en er aleneforelder og i jobb.
- Stønad til skolepenger for gjenlevende ektefelle som dekker utgifter til studieavgift og eksamensgebyr når en tar utdanning og er aleneforelder.
- Antall hjemmedager med sykt barn dobler seg som aleneforelder.
- Som aleneforelder kan en ha rett til redusert foreldrebetaling for barnehageplass hvis inntekten din er under kommunens grenser for dette.
- I noen kommuner er det lignende ordninger for SFO plass.

Ta kontakt med din bo kommune for mer informasjon.

NYTTIG INFORMASJON

- Hvis avdøde har studielån vil dette automatisk slettes når Lånekassen får melding om dødsfallet fra Folkeregisteret.
- Som student må man være klar over at stipendet kan gå tapt ved formue etter arveoppgjør, dette avgjøres av formuens størrelse. Mer informasjon finner du på www.lanekassen.no.
- Sett av penger til et eventuelt sluttoppgjør for opphold på sykehjem.
- Sett av penger til eventuell restskatt.
- Gjenlevende med lav inntekt kan i noen tilfeller ha rett på bostøtte fra Husbanken eller supplerende sosialstønad fra NAV. Mer informasjon finner du på www.husbanken.no/person/bostotte/.
- Etterlatte kan ha rett på pleiepenger i opptil 60 dager dersom de har tatt vare på avdøde hjemme. Dette kan man søke om i inntil 3 måneder etter dødsfallet. Mer informasjon finner du på www.nav.no/samarbeidspartner/pleiepenger-slutfase.
- Ved behov for advokatbistand kan en noen ganger ha rett til fri juridisk bistand. Dette er en inntektsbasert rettighet. Ved juridisk tvist sjekk om du har advokatdekning i din innboforsikring, eller egen rettshjelpforsikring.
- Husk at det er viktig å ha tilgang til avdødes personnummer og skifteattest i forbindelse med alle oppgaver som skal gjøres i etterkant av et dødsfall.

ANNET

- Avslutt telefonabonnement.
- Si opp eller flytt eier på abonnement på aviser/tidsskrifter, bredbånd og strømmetjenester.
- Avslutt eller viderefør forsikringsavtaler.
- Avslutt strømabonnement eller overfør avtalen til ny eier.
- Omadresser post.
- Avslutt bruker på e-post og aktuelle sosiale medier. Ved behov for bistand, ta kontakt med www.slettmeg.no.

SORG

Det å bearbeide sorg er individuelt og tar tid. Noen ganger kan man ha behov for hjelp og støtte. Sjekk med din kommune eller snakk med din fastlege om hvilke tilbud som finnes der du bor.

ORDLISTE

1. **Dødsbo** er alt en død person etterlater seg av formue og gjeld.
2. **Livsarving** er direkte etterkommere etter arvelater.
3. **Særkullsbarn** er barn til den ene parten i et ekteskap og dermed bare livsarving til den ene part.
4. **Skifte** er et oppgjør av gjeld og fordeling av verdier og eiendeler i et formuesfellesskap mellom ektefeller eller arvingene i et dødsbo.
5. **Uskifte** innebærer at skifte etter førsteavdøde ektefelle/samboer helt eller delvis utsettes og at gjenlevende ektefelle/samboer overtar avdødes formue, eiendeler og gjeld.
6. **Privat skifte** innebærer at en eller flere av arvingene administrerer dødsboet
7. **Offentlig skifte** er når tingretten velger en advokat (bobestyrer) til å gjennomføre arveoppgjøret
8. **Skifte/uskifteattest** er et dokument som tingretten utsteder og som gir arvingene rett til å disponere over avdødes formue.
9. **Felleseie** er en betegnelse på ekteskapslovens normalordning for formuesfordeling mellom ektefeller. Det er den formuen som skal deles mellom ektefeller ved død.
10. **Særeie** er ekteskapslovens betegnelse på formue som er unntatt fra likedeling.
11. **Sameie** er en eieform der to eller flere eier noe sammen slik at hver person har en eierandel som er oppgitt i brøk eller forholdstall.
12. **Ektepakt** er en økonomisk avtale mellom ektefeller.
13. **Testamente** er et dokument som inneholder en forlengelse av hva man vil skal skje med ens eiendeler etter at man er død.
14. **Formues fullmakt** er et dokument retten utsteder til en arving for at arvingen skal kunne innhente opplysninger om boet før en tar stilling til skifteform.
15. **Proklama** er en oppfordring til eventuelle kreditorer å melde sine krav til boet innen en 6 ukers frist.
16. **Verge** er en person som skal ivareta en mindreårigs interesser og opptre som rettslig representant på mindreåriges vegne i arveoppgjøret.
17. **Setteverge** er betegnelsen på en verge som blir oppnevnt for en mindreårig når den egentlige vergen er inhabil.
18. **Hjemmelsklæring** er et skjema for å overføre fast eiendom fra den avdøde til arvingene
19. **Skjøte** er et dokument som brukes for å overføre fast eiendom til en ny eier.

KONTAKT OSS

51 56 79 90

STAVANGER Niels Juels gate 10, 4008 Stavanger

BRYNE Hetlandsgata 9, 4340 Bryne

HAUGALANDET Austbøveien 16, 5542 Karmsund

EMAIL post@kreftomsorg.no

